

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мр Бранка Трифуновић пријавила под насловом „Простор у романима Иве Андрића“. У Комисију су изабрани: др Радивоје Микић, редовни професор, др Михаило Пантић, редовни професор, др Стојан Ђорђевић, ванредни професор. Час нам је да Већу поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

Биографија кандидата

Бранка Трифуновић је рођена 21. 01. 1967. године у Зеници. Дипломирала је на Филозофском факултету у Сарајеву на Одсеку за општу књижевност и библиотекарство. Постдипломске студије је завршила на Филолошком факултету у Београду, где је 2011. године одбранила магистарски рад „Мотив лутања у роману *Друга књига Сеоба* Милоша Црњанског“.

Ради као библиотекар у Народној библиотеци у Теслићу (Република Српска).

Предмет научног истраживања

Тема докторске дисертације мр Бранке Трифуновић обухвата истраживање функције простора у романима „На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“, „Госпођица“, „Проклета авлија“ и „Омер паша Латас“ Иве Андрића. Већ су досадашња тумачења Андрићевог дела, романа посебно, садржала и указивање на значај простора у обликовању слике света. Исто тако, запажено је да Андрић врло често, и у наслове својих приповедака („Рзавски брегови“, „Мост на Жепи“, „Чудо у Олову“, „У воденици“, „У Мусафирхани“ и сл.) и у наслове романа („На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“, „Проклета авлија“), укључује просторне категорије, што је још један облик указивања на значај простора у структури књижевног дела. А и кад се узме у обзир околност да се у Андрићевим приповеткама и романима врло често сусрећемо са подробним описима простора и са настојањем да он не буде само неутрална позорница већ и носилац дубљег уметничког значења, стиче се још потпунија слика о значају просторних елемената у структури слике света у Андрићевим прозним делима.

Пошто простор у књижевном делу није сведен само на географске појмове већ обухвата и екстеријер и ентеријер кроз који се крећу и у коме живе књижевни јунаци, логично је што ће се аналитички оквир у докторској дисертацији мр Бранке Трифуновић образовати тако да обухвати и све оне елементе који граде оквир у

коме се одвија свакодневни живот људи, оквир који никако није без значаја ни кад је реч о самој судбини књижевног јунака. А кад се узме у обзир и чињеница да је Иво Андрић означаваан као писац који говори „о Босни“, писац који слика различите амбијенте у тој земљи, а све са намером да прикаже како изгледа живот у верски и национално подељеним срединама, стиче се потпунија слика о разноликости функција које простор има у делима овог писца. Из тог угла гледано, открива се још једна улога простора у Андрићевим делима, пошто он, сасвим очигледно, постаје и симбол једне културе и специфичног поретка елемената те културе.

Циљ истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Аналитичко осветљавање улоге простора у Андрићевим романима има за основни циљ успостављање нове тачке гледишта у односу на сложени проблем моделовања слике света у прозном тексту. Исто тако, докторска дисертација „Простор у романима Иве Андрића“ мр Бранке Трифуновић треба да осветли и улогу простора као конститутивног али и симболичког елемента у романима Иве Андрића, једнако као што би истраживање овог аспекта Андрићеве уметности приповедања било и у функцији заснивања једног новог аспекта за поглед на Андрићеву прозу у целини. У аналитичком осветљавању функције простора у романима Иве Андрића важно место ће имати и настојање да се покаже да простор има веома важну улогу у повезивању ликова и догађаја, тих изузетно важних елемената епских творевина. Исто тако, један од важних циљева у осветљавању функције простора у Андрићевим романима биће и онај везан за настојање да се укаже на разлике у начину коришћења просторних категорија у различитим романима, што значи да ће сваки роман бити подробно анализиран.

А да би се што боље осветлила функција простора у Андрићевим романима биће неопходно да се у анализи, кад год је то потребно, повезују простор и време, пошто се само на тај начин може показати како се догађаји доведени у везу са ћупријом на Дрини разликују баш по временским обележјима, једнако као што судбине затвореника у „Проклетој авлији“, а посебно судбина Ћамил-ефендије, не могу да се на прави начин схвате ако се не узму у обзир и неки догађаји из ближе или даље прошлости. У појединим романима, а такав је, пре свега, роман „Омер паша Латас“ простор има важну улогу у карактеризацији ликова. И то како јавни, тако и кућни простор. А познато је да је Андрић, примера ради, у роману „Травничка хроника“ сам простор користио као средство за градњу најважнијих елемената романексне приче и да је, захваљујући потреби да што систематичније прикаже „конзулска времена“, Андрић у овој роман укључивао и простор у коме се збивања непосредно одвијају (Травник) и просторе из којих су јунаци дошли, просторе који имају, између осталог, и дубоко симболичку улогу, пошто треба да прикажу на каквој се подлози развија контраст између различитих култура.

План рада и метод истраживања

Докторска дисертација „Простор у романима Иве Андрића“, због сложености тематике и обима грађе која је укључена у истраживање, али и због потребе да сама анализа буде систематична и прегледна, мора бити подељена у неколико поглавља. У уводном поглављу ће бити реч о теоријским аспектима изучавања функције простора у књижевном делу, једнако као што ће бити указано и на репрезентативне обрасце изучавања улоге простора на примерима великих дела страних књижевности. А пошто улога простора у књижевном делу непосредно зависи од жанровске природе дела, у уводном поглављу ће бити речи и о модификацијама улоге простора у различитим врстама романа (авантуристички, историјски, нпр.) и у различитим типовима књижевних дела (реалистичка књижевност, књижевност фантастике). Исто тако, у уводном поглављу ће бити указано и на разлике у приказивању простора видљиве из књижевно-историјске перспективе (у књижевности епохе реализма опис простора је врло подробан, у делима модерне књижевности он је сведенији, усредсређен на оно што је од суштинског значаја за саму причу, односно судбину јунака).

Друго поглавље у докторској дисертацији би било посвећено функцији простора у Андрићевим приповеткама. Пошто су приповетке изузетно важан део опуса Иве Андрића, и пошто је и Андрић један од оних српских писаца који су до романа дошли преко приповетке (а то се најбоље види у композицији његових романа, посебно у композицији романа „На Дрини ћуприја“), јако је важно да се детаљније осветли функција простора у Андрићевим приповеткама, како би се јасније сагледали начини коришћења просторних елемената у његовим делима.

Централни део докторске дисертације „Простор у романима Иве Андрића“ био би посвећен анализи сваког романа понаособ. Мада сам рад нема књижевно-историјску димензију, романи би били анализирани хронолошки, од романа „На Дрини ћуприја“ до романа „Омер паша Латас“. Што се методолошког аспекта дисертације „Простор у романима Иве Андрића“ тиче, нема сумње да ће се мр Бранка Трифуновић ослањати на новија књижевно-теоријска сазнања, посебно на истраживања Михаила Бахтина и Гастона Башлара. Ови аутори су проблему простора у књижевном делу приступали из различитих углова (Бахтин је желео да испита начине спајања временско-просторних елемената у структури књижевно моделоване слике света, док је Башлар, у границама своје феноменолошке методолошке оријентације, желео да испита везу између простора и пишчеве имагинације, могућности имагинативног преображавања слике простора). Онолико колико буде потребно, у аналитички апарат ће бити укључивана и сазнања из других извора.

Прелиминарни списак стручне литературе

Сабрана дела Иве Андрића, Сарајево : Свјетлост [и др.], 1986:

На Дрини ћуприја
Травничка хроника

Госпођица
 Приклета авлија
 Немирна година
 Жеђ
 Јелена, жена које нема
 Знакови
 Деца
 Стазе, лица, предели
 Ех рonto, Немири, Лирика
 Историја и легенда, есеји I
 Уметник и његово дело, есеји II
 Кућа на осами и друге приповетке
 Омерпаша Латас
 Знакови поред пута
 Свеске

1. Андрић у светлу естетике, уредио Милослав Шутић, Нови Сад : Светови, Београд : Институт за књижевност и уметност : Задужбина Иве Андрића, 1994.
2. Андрић у систему уметности : зборник радова, уредио Милослав Шутић, Београд : Институт за књижевност и уметност, 2004.
3. Бал, Мике, Наратологија, Београд : Народна књига, 2000
4. Бахтин, Михаил, О роману, Београд, Нолит, 1989
5. Башлар, Гастон, Поетика простора, Београд : Култура, 1969
6. Башчаревић, Снежана, Легенде и симболи у Андрићевим романима, Београд : «Филип Вишњић», 2008.
7. Бегић, Мидхат, Раскршћа, Сарајево : Свјетлост, 1957.
8. Бегић, Мидхат, Историјски извори Травничке хронике Иве Андрића, Сарајево : «Веселин Маслеша», 1962.
9. Брајовић, Тихомир, Заборав и понављање : амбивалнетно лице модернитета у роману «На Дрини ћуприја», Београд, Нолит, 2009.
10. Вучковић, Радован, Андрић – историја и личност, Београд : Гутенбергова галаксија, 2002.
11. Вучковић, Радован, Андрић , паралеле и рецепција, Београд : Свет књиге, 2006.
12. Вучковић, Радован, Велика синтеза : о Иви Андрићу, Сарајево : Свјетлост, 1974.
13. Глигорић, Велибор, Књига и живот : студије, огледи, портрети, сећања, Београд : Просвета, 1976.
14. Глигорић, Велибор, Огледи и студије, Београд : Просвета, 1963.
15. Детелић, Мирјана: «Митски простор епике, САНУ : А. И. З. «Досије», 1992.
16. Димитријевић, Коста, Иво Андрић, Горњи Милановац : Дечје новине, 1981
17. Ђурић, Војислав, Говор поезије III, Београд : Просвета, 1980
18. Живковић, Драгиша, Европски оквири српске књижевности 5, Београд : БИГЗ, 1997.

19. ЗБОРНИК о Иви Андрићу, приредио Радован Вучковић, Београд : СКЗ, 1999.
20. ЗБОРНИК о Иви Андрићу, уредник Антоније Исаковић, Београд : САНУ, 1977.
21. Зобец, Петер, Мостови : Иво Андрић : интерпретација, Љубљана : Просветни сервис, 1965.
22. Зорић, Павле, Иво Андрић, Београд : Рад, 1962.
23. Иво Андрић, уредник Војислав Ђурић, Београд : Институт за теорију књижевности, 1962.
24. Иво Андрић у свјетлу критике, избор и редакција Бранко Милановић, Сарајево, Свјетлост, 1977.
25. Иво Андрић у свјетлу критике, избор и редакција Бранко Милановић, Сарајево, Свјетлост, 1981.
26. Јандрић, Љубо, Са Ивом Андрићем : 1968-1975, Београд : СКЗ, 1977.
27. Казивања о Андрићу : успомене савременика, приредио Радован Поповић, Београд, Слобода, 1976.
28. Кајзер, Волфганг, Језичко уметничко дело, Београд : Српска књижевна задруга, 1973.
29. Калезић, Василије, Иво Андрић у нашим споровима, Београд : Партизанска књига, 1985.
30. Караулац, Мирослав, Андрићеве куле и градови, Београд : «Филип Вишњић», 2009.
31. Караулац, Мирослав, Рани Андрић, Београд : «Филип Вишњић», 2010.
32. Кирилова, Олга Леонидовна, Између мита и игре : о Андрићевој поезици, Горњи Милановац : Дечје новине, 1994.
33. Књижевне теорије XX века, приредили Бужињска А., Марковски, Београд : Службени гласник, 2009.
34. Кољевић, Никола, Андрићево реме-дело, Бања Лука, Глас Српски, 1995.
35. Кољевић, Светозар, Вавилонски изазови : о сусретима различитих култура у књижевности, Нови Сад, Матица српска, 2007.
36. Кољевић, Светозар, Виђења и сновиђења, Сарајево : «В. Маслеша», 1986.
37. Костић, Драгомир, Андрић, Проклета авлија, Нови Сад : Светови, 2006.
38. Лазаревић, Предраг, Андрић о Босни, Бања Лука : НУБРС, 2010.
39. Леовац, Славко, Огледи о Иви Андрићу, Београд :СКЗ, 1993.
40. Леовац, Славко, Приповедач Иво Андрић, Нови Сад : Матица српска, 1979.
41. Лешић, Зденко, Теорија књижевности, Београд : Службени гласник, 2008.
42. Лихачов, Д. Поетика старе руске књижевности, Београд : СКЗ, 1972.
43. Лончар, Иван, Иво Андрић, Београд : Политика, 2008.
44. Марчетић, Адријана, Фигуре приповедања, Београд : Народна књига, 2003.
45. Међународни научни скуп Дело Иве Андрића у контексту европске књижевности и културе (1980, Београд), Зборник радова, Београд : Задужбина Иве Андрића, 1981.
46. Микић, Радивоје, Опис приче, Ниш : Просвета, 1998.
47. Модерна теорија романа, избор, увод и коментар Миливој Солар, Београд : Нолит, 1979.

48. Модерна тумачења књижевности, приредили М. Ђурчинов [и др.], Сарајево, Свјетлост, 1988.
49. Милошевић, Никола, Андрић и Крлежа као антиподи, Београд :Слово љубве, 1974.
50. Минић, Војислав, Поетика «Проклете авлије», Титоград : Побједа, 1976.
51. Мирковић, Никола, Изабране студије и критике, Београд : СКЗ, 2009.
52. Новаковић, Јелена, Интертекстуалност Андрићевих записа, Сремски Карловци, Нови Сад : Књижарница Зорана Стојановића, 2010.
53. Палавестра, Предраг, Књига о Иви Андрићу : књижевне теме X, Београд : БИГЗ : СКЗ, 1992.
54. Петковић, Новица, Од формализма ка семиотици, Београд, БИГЗ, 1994.
55. Петровић, Светозар Наука о књижевности, Београд : Службени гласник, 2009.
56. Поповић, Радован, Андрићева пријатељства : биографија нобеловца, Горњи Милановац, Дечје новине, 1992.
57. Раичевић, Гордана: Кротитељи судбине : о Црњанском и Андрићу, Београд, Алтера, 2010.
58. Речник књижевних термина, Београд, Нолит, 1986.
59. Речник симбола, Београд, Плато, 2004.
60. Римон-Кенан, Шломит, Наративна проза, рукопис у библиотеци Катедре за општу књижевност и теорије књижевности Филолошког факултета у Београду
61. Свеске Задужбине Иво Андрић, Београд, Задужбина Иво Андрић, од 1982. год.
62. Станојчић, Живојин, Језик и стил Ива Андрића : функције синонимских односа, Београд, Филолошки факултет, 1967.
63. Тартаља, Иво, Приповедачева естетика : прилог познавању Андрићеве поетике, Београд, Нолит, 1979.
64. Тартаља, Иво Пут поред знакова : трагом Андрићевог стваралаштва, Источно Сарајево, Завод за уџбенике и наставна средства, 2006
65. Успенски, Борис А., Поетика композиције, Семиотика иконе, Београд: Нолит, 1979.

Закључак

Сматрајући да ће докторска дисертација „Простор у романима Иве Андрића“ бити важан прилог изучавању дела Иве Андрића, посебно ако се има у виду сама књижевна слика света и елементи из којих је она састављена, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета да мр Бранки Трифуновић одобри израду ове дисертације. За ментора приликом израде докторске дисертације предлажемо др Радивоја Микића, редовног професора.

Београд, 26. IV 2013. г.

К О М И С И Ј А

Др Радивоје Микић, ред. проф.

Др Михаило Пантић, ред. проф.

Др Стојан Ђорђевић, ван. проф.